

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پول، ارزش و بانکداری

مؤلفان:

علی حیات‌نیا

ساناز بهمن‌یار

شرکت چاپ و نشر آذرگانی
دفتر:
مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی

مرشنامه	:	حیات‌نیا، علی، ۱۳۶۱ -
عنوان و نام پدیدآور	:	پول، ارز و بانکداری / مؤلفان علی حیات‌نیا، ساناز بهمن‌یار.
مشخصات نشر	:	تهران: شرکت چاپ و نشر بازرگانی، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	:	ص: ۱۴۲؛ ج: ۱؛ جدول، نمودار.
شابک	:	۹۷۸-۹۶۴-۴۶۸-۳۲۳-۷
وضعیت فهرست نویسی	:	نیا
یادداشت	:	کتابنامه: ص: [۱۳۹] - ۱۴۲.
موضوع	:	پول -- راهنمای آموزشی (عالی)
موضوع	:	ارز -- راهنمای آموزشی (عالی)
موضوع	:	بانک و بانکداری -- راهنمای آموزشی (عالی)
موضوع	:	صندوق بین‌المللی پول
شناسه افزوده	:	بهمن‌یار، ساناز، ۱۳۶۳ -
شناسه افزوده	:	شرکت چاپ و نشر بازرگانی
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۱ ۹۰۸۴ / ۲۱ HG

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۶۸-۳۲۳-۷

نام کتاب: پول، ارز و بانکداری

مؤلفان: علی حیات‌نیا و ساناز بهمن‌یار

ویراستار: علی محمدنیاکان

حروفچینی: سید سجاد موسوی - سمیه مهری

نمونه خوانی و صفحه‌آرایی: رهگشا

چاپ اول: ۱۳۹۱

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۶۰۰۰۰ ریال

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: شرکت چاپ و نشر بازرگانی

ناشر: شرکت چاپ و نشر بازرگانی

تمام حقوق برای مؤلفان محفوظ است.

نشانی: تهران، خیابان کارگر شمالی، بالاتر از بلوار کشاورز، شماره ۱۲۰۴، تلفن: ۶۶۹۳۹۳۲۹

پست الکترونیکی: www.cppc.ir

پیش‌گفتار

ماهیت و کارکرد پول، توسعه‌ی بانکداری و اهمیت ارز در مناسبات اقتصادی موجب شده که مباحث مرتبط با این مفاهیم فصل بزرگی از تاریخ اندیشه‌های اقتصادی را به خود اختصاص دهد. در دنیای امروز ریشه‌ی بسیاری از بحران‌های اقتصادی، ناشی از تصمیم‌گیری‌های غیرکارشناسانه و اتخاذ سیاست‌های نادرست پولی و مالی است. از این‌رو، توضیح و تبیین مفاهیمی نظیر پول، ارز و بانکداری می‌تواند بستر مناسبی را جهت بهبود و بهسازی شرایط اقتصادی در جامعه فراهم کند.

با عنایت به قرارگیری مطالعه پول، ارز و بانکداری در موضوع درسی دانشگاه‌ها به‌ویژه در رشته‌های مرتبط با اقتصاد، مدیریت، حسابداری و مالی همچنین شناخت فعالان اقتصادی و علاقه‌مندان از این مفاهیم، مجموعه‌ی پیش‌رو به زیور طبع آراسته شده است. در پایان لازم است از آقای علی حیات‌نیا و خانم سناز بهمن‌یار که زحمت تألیف این اثر را بر عهده داشته‌اند و همچنین همکاران شرکت چاپ و نشر بازرگانی که موجبات نشر و چاپ اثر را فراهم آورده‌اند، تشکر و قدردانی شود.

مجید نیک مهر

مدیر عامل شرکت چاپ و نشر بازرگانی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
ط	مقدمه
۱	فصل اول: پول
۲	۱. علت پیدایش پول
۲	۲. نقش و وظایف پول در اقتصاد
۵	۳. ویژگی‌های مطلوب پول
۷	۴. سیر تکامل پول
۱۲	۵. حجم پول در گردش
۱۳	۶. درجه‌ی نقدینگی
۱۴	۷. سرعت گردش پول
۱۴	۸. عوامل مؤثر در سرعت گردش پول
۱۵	۹. تاریخچه‌ی پول در ایران
۲۰	پیوست فصل اول: چند نمونه از اسکناس‌های دوره‌ی قاجار و پهلوی
۲۳	فصل دوم: ارزش پول
۲۳	۱. تعریف شاخص قیمت
۲۶	۲. نکاتی در مورد شاخص‌های قیمت
۲۹	۳. نحوه‌ی انتخاب سال پایه یک شاخص

۲۹	۴. طرز ساختن یک شاخص
۳۳	۵. کاربردهای شاخص قیمت‌ها
۳۴	۶. دلایل تورم
۳۷	۷. طبقه‌بندی تورم بر حسب شدت و ضعف آن
۳۸	۸. راه‌های مقابله با تورم
۳۹	۹. بیکاری
۳۹	۱۰. انواع بیکاری
۴۰	۱۱. منحنی فیلیپس
۴۲	پیوست فصل دوم: نرخ تورم و حجم نقدینگی در ایران
۴۳	فصل سوم: تقاضای پول
۴۳	۱. تئوری‌های تقاضای پول
۵۵	۲. مکانیسم تکاثری خلق پول و عرضه پول
۵۸	۳. عوامل مؤثر بر عرضه پول
۵۹	فصل چهارم: تعریف و اهمیت بانک در اقتصاد
۶۱	۱. اولین صورت بانکداری (زرگران و طلاسازان)
۶۴	۲. بانکداری در جهان
۶۵	۳. تاریخچه بانک و بانکداری در ایران
۷۰	۴. نظام بانکداری اسلامی
۷۱	۵. انواع وام‌ها
۷۲	۶. چهارده عقد اسلامی
۷۴	۷. بانکداری الکترونیکی
۷۷	۸. روش عملیات بانک‌های بازرگانی
۸۱	۹. عملیات اصلی بانک‌های تجاری
۸۳	۱۰. بانک مرکزی
۸۴	۱۱. کارکردهای بانک مرکزی
۸۹	۱۲. سیاست پولی و ترازنامه بانک مرکزی
۹۰	۱۳. استقلال بانک مرکزی
۹۲	۱۴. ابزارهای سیاست پولی

فصل پنجم: ارز	۹۳
۱. تعریف ارز	۹۳
۲. تقاضا برای ارز	۹۴
۳. عرضه‌ی ارز	۹۶
۴. نرخ مبادلی ارز	۹۷
۵. بازار ارز و وظایف آن	۹۹
۶. نظام‌های مختلف ارزی	۱۰۰
۷. مزایا و معایب نظام‌های ثابت و شناور ارز	۱۰۸
پیوست فصل پنجم: واحد پولی کشورهای جهان	۱۱۲
فصل ششم: صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی	۱۱۷
۱. صندوق بین‌المللی پول	۱۱۷
۲. گروه بانک جهانی	۱۳۰
منابع و مآخذ	۱۳۹

فهرست جدول‌ها

صفحه	عنوان
۱۲	جدول (۱-۱): اشکال مختلف پول
۲۴	جدول (۱-۲): قیمت کالاها در سال‌های ۱۳۷۰ و ۱۳۷۲
۲۵	جدول (۲-۲): شاخص قیمت‌ها در سال ۱۳۷۲ نسبت به سال پایه (۱۳۷۰)
۲۶	جدول (۳-۲): شاخص قیمت‌ها با توجه به اهمیت کالاهای مختلف
۳۰	جدول (۴-۲): مقایسه‌ی سطح قیمت‌های سال ۱۳۷۰ بر حسب سال ۱۳۶۵
۳۱	جدول (۵-۲): شاخص قیمت بر اساس وزن اهمیت کالاها

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
۴۰.....	نمودار (۱-۲): رابطه‌ی نرخ بیکاری و نرخ رشد دستمزدها
۴۱.....	نمودار (۲-۲): منحنی فیلیپس
۴۷.....	نمودار (۱-۳): تقاضای معاملاتی پول برای کانوارها و بنگاه‌های تولیدی
.....	نمودار (۲-۳): تابع تقاضای معاملاتی پول در ارتباط با درآمد ملی (Y) و نرخ بهره (r)
۴۸.....	نمودار (۳-۳): رابطه‌ی بین تقاضای سوداگرانه‌ی پول و نرخ بهره
۴۹.....	نمودار (۴-۳): تقاضای کل پول
۵۰.....	نمودار (۱-۵): منحنی تقاضا برای ارز
۹۵.....	نمودار (۲-۵): منحنی عرضه‌ی ارز
۹۷.....	نمودار (۳-۵): عرضه و تقاضای ارز
۹۸.....	نمودار (۴-۵): تأثیر تغییرات در عرضه، تقاضا و نرخ ارز در نظام شناور ارز

مقدمه

این جهان زندان و مارتدا بیان

حفره کن زندان و خود را وارهان

مولانا

سیر تحول ابزار داد و ستد در جهان از مبادلات پایاپای تا پول الکترونیک، نشان از تغییرات گسترده در مفاهیم و نظریه‌های پولی دارد. این که نظام بانکداری در جهان روز به روز گسترده‌تر می‌شود، و ارزش‌های معتبر در مناسبات اقتصادی و در عرصه‌ی بین‌المللی نقش آفرینی می‌کنند، اهمیت شناخت مفاهیم پول، ارز و بانکداری را دوچندان می‌کند.

کتاب حاضر براساس سرفصل‌های مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در شش فصل تدوین شده است، در فصل اول سیر تحول پول بیان شده است. فصل دوم به ارزش پول و مفاهیم مرتبط به آن پرداخته است. در فصل سوم تقاضای پول و مهم‌ترین نظریه‌های پولی مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته است. تعریف و اهمیت بانک نیز در فصل چهارم آمده است. فصل پنجم به مفاهیم مرتبط با ارز اختصاص یافته است و فصل ششم نیز به معرفی صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی پرداخته است.

دانشجویان رشته‌های حسابداری، مدیریت و اقتصاد، همچنین؛ علاقه‌مندان به مباحث پول، ارز و بانکداری می‌توانند از این کتاب استفاده کنند. شایسته است از سروران گرامی: دکتر مسعود صیدی، کامران رحیمی، روح‌اله نظری و مهدی بسطامی جهت ارایه‌ی نظرات

و دیدگاه‌های ارزشمندشان، همچنین آقای سهراب سپیدنامه و سرکار خانم‌ها: شهناز مهدوی و ناهید ویسی برای طراحی بعضی جدول‌ها و نمودارهای این کتاب تقدیر و تشکر به عمل آید.

از همه‌ی صاحب نظران، استادان و دانشجویان عزیز استدعا داریم ما را از نظر یا دیدگاه‌های ارزنده و اصلاحی خویش بهره‌مند سازند.

ساناز بهمن‌یار

sanaz_arian2000s@yahoo.com

علی حاتنیا

alihayatnia@gmail.com